

Nr 19.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående förskott å krigstidstillägg för år 1919 åt vissa befattningshavare i statens tjänst; given Stockholms slott den 25 oktober 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva

a) att befattningshavare, som i anledning därav, att han åtnjuter pension eller därmed jämförligt årligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd pensionsanstalt, är jämlikt stadgandet i § 14 punkt 3 av Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 mars 1918 (nr 138) angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst undantagen från åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp enligt nämnda kungörelse, skall under år 1919 äga uppbära förskott å krigstidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda stadgade i fråga om andra befattningshavare i statens tjänst; och

b) att härför erforderliga belopp må utgå

beträffande befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka särskilt anslag för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 icke av sagda års lagtima riksdag beräknats, av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas; samt

beträffande övriga befattningshavare av de medel, som för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919 blivit å 1919 års riksstat särskilt avsatta.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 oktober
1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anförde efter gemensam beredning med cheferna för samtliga övriga departement följande:

Sedan innevarande års lagtima riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 18 januari 1918, nr 10, anslagit medel för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst, fastställde Kungl. Maj:t i kungörelse den 22 mars 1918 (Svensk författningssamling nr 138), i överensstämmelse med riksdagens beslut, allmänna grunder för berörda krigstidstilläggs och krigstidshjälp utgående. Rörande dessa grundens närmare innehåll torde det tillåtas mig att hänvisa till kungörelsen.

Uti en den 19 april 1918 dagtecknad proposition, nr 394, föreslog Kungl. Maj:t därefter samma riksdag att medgiva utbetalande av för-

skott å krigstidstillägg för år 1919 åt befattningshavare i statens tjänst. Riksdagen, som i sak gillade propositionen, beslöt i anledning av densamma medgiva

a) att såsom förskott i avräkning å det krigstidstillägg, som kunde varda befattningshavare i statens tjänst för år 1919 beviljat, finge, intill dess kungörelse om sådant krigstidstillägg utfärdats och trätt i kraft, utbetalas vad som enligt kungörelsen den 22 mars 1918 angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst skolat till respektive befattningshavare såsom krigstidstillägg vid utgången av varje avlöningsperiod utbetalas, därest samma kungörelse vore även för år 1919 gällande, dock att dylikt förskott icke finge utgå å den s. k. grundplåten, 365 kronor, om vilken funnes stadgat i § 1 mom. 3 av samma kungörelse; samt

b) att härför erforderliga belopp finge utgå

beträffande befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka särskilt anslag för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 icke av innevarande års lagtima riksdag beräknats av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestredes; samt

beträffande övriga befattningshavare av de medel, som för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919 kunde varda å 1919 års riksstat särskilt avsatta.

Sedan numera fråga uppkommit om att i anledning av den alltjämt fortgående stegringen utav levnadskostnaderna bereda befattningshavare och pensionärer ett extra krigstidstillägg, har Eders Kungl. Maj:t förut denna dag, såvitt nu är i fråga, beslutit föreslå den sammankallade urtima riksdagen att

I) för beredande av extra krigstidstillägg för tiden från och med den 1 juli till och med den 31 december 1918 åt sådana befattningshavare, som avses i Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 mars 1918 angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst, anvisa eller eljest medgiva utbetalning av erforderliga medel;

II) förklara, att det extra krigstidstillägget skulle utgå med en tredjedel av de å 1918 års senare hälft belöpande avlöningsförmåner, varå krigstidstillägget beräknades, eller, där beloppet enligt denna beräkningsgrund skulle understiga 300 kronor för samma tid räknat, med sistnämnda eller däremot svarande belopp, dock med iakttagande att ingen finge uppbära mera än 4 kronor 50 öre per dag, ej heller mera än hälften av de avlöningsförmåner, varå krigstidstillägget beräknades;

III) besluta, att i fråga om det extra krigstidstillägget skulle i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i nyss berörda kungörelse funnes stadgat; samt

IV) medgiva

a) att såsom förskott i avräkning å det krigstidstillägg, som kunde vara befattningshavare i statens tjänst för år 1919 beviljat, finge under sistnämnda år, intill dess kungörelse om sådant krigstidstillägg utfärdats och trätt i kraft, utbetalas, utöver vad av 1918 års lagtima riksdag i sådant avseende medgivits, extra krigstidstillägg enligt ovan angivna grunder; och

b) att härför erforderliga belopp finge utgå

beträffande befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka särskilt anslag för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 icke av sagda års lagtima riksdag beräknats, av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestredes; samt

beträffande övriga befattningshavare av de medel, som för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919 blivit å 1919 års riksstat särskilt avsatta.

Såväl riksdagens beslut rörande utbetalande av förskott å 1919 års krigstidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst som ock den av Eders Kungl. Maj:t nu beslutade propositionen om extra krigstidstillägg åt dessa befattningshavare i vad angår år 1919 ansluta sig således fullständigt i fråga om villkoren för åtnjutande av nämnda förskott eller extra krigstidstillägg till ovannämnda kungörelse av den 22 mars 1918.

Av dessa villkor torde jag få bringa i erinran stadgandet i kungörelsens § 14 att från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp enligt i kungörelsen angivna grunder undantoges, bland andra, befattningshavare, som — oavsett pension, pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 — vid årets ingång ägde åtnjuta pension eller därmed jämförligt årligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd pensionsanstalt.

Detta stadgande, till vilken någon motsvarighet icke förefanns i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, har medfört vissa, icke avsedda konsekvenser. Sålunda har befattningshavare, som åtnjuter en obetydlig pension och till följd därav icke äger rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp å den för hans befattning utgående lönen, ofta kommit i en till och med sämre ställning, än om han icke ägt rätt till någon som helst pension.

Sedan uppmärksamheten blivit fäst å nu berörda förhållande, hem-

ställdes uti en vid lagtima riksdagen väckt motion, att riksdagen måtte under riksstatens sjunde huvudtitel på tilläggsstat för 1918 såsom förslagsanslag högst anvisa en summa av 100,000 kronor, varav efter Kungl. Maj:ts prövning i särskilda fall finge utgå gratifikationer till avhjälpande eller mildrande av missförhållanden, som eljest skulle kunna uppkomma vid sträng tillämpning av de utav riksdagen meddelade bestämmelserna angående krigstidstillägg och krigstidshjälp.

Riksdagen yttrade härom, bland annat: »Visserligen har riksdagen känt sig synnerligen tveksam inför de möjliga konsekvenserna av ett sådant beslut, som i motionen föreslagits, men då det endast gäller en bestämd grupp och något annat sätt att nu lösa frågan ej synes stå till buds, har riksdagen ansett sig böra ansluta sig till tanken på rätt för Eders Kungl. Maj:t att tilldela gratifikationer för avhjälpande av missförhållanden, som kunna uppkomma vid tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för utgående av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1918. Möjlighet att erhålla dylik gratifikation torde böra tillkomma sådana befattningshavare, som därigenom, att de jämväl åtnjuta pension eller därmed jämförligt årligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd pensionsanstalt, gå miste om dem annars såsom befattningshavare tillkommande krigstidstillägg. Beloppet av gratifikationen bör i varje fall bestämmas så, att befattningshavaren erhåller det belopp han såsom befattningshavare skulle hava erhållit i krigstidstillägg, minskat med det till honom i hans egenskap av pensionär utgående krigstidstillägg. På detta sätt torde det skapas möjlighet för Eders Kungl. Maj:t att avhjälpa missförhållanden i här omnämnda avseende.»

I anslutning till vad riksdagen sålunda anfört, beslöt riksdagen att anvisa ett förslagsanslag å 100,000 kronor, varav, efter Kungl. Maj:ts prövning och i överensstämmelse med ovan angivna grunder, finge utgå gratifikationer till avhjälpande av missförhållanden, som eljest skulle kunna uppkomma vid tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för utgående av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918.

I anledning av detta riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 26 september 1918 kungörelse (Svensk författningssamling nr 746) angående ersättning i vissa fall till sådana befattningshavare i statens tjänst, vilka under år 1918 i sin nämnda egenskap icke kommit i åtnjutande av krigstidstillägg eller krigstidshjälp; och meddelades i denna kungörelse närmare föreskrifter i ämnet i överensstämmelse med riksdagens beslut.

Sedan Eders Kungl. Maj:t, på sätt ovan nämnts, denna dag fattat beslut om avlåtande av proposition till den nu sammankallade urtima riksdagen angående extra krigstidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, har Eders Kungl. Maj:t jämväl — i anslutning till den ståndpunkt, som av lagtima riksdagen intagits i fråga om de befattningshavare, vilka även äga åtnjuta pension eller understöd — beslutat föreslå riksdagen att under riksstatens sjunde huvudtitel på extra tilläggsstat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag å 50,000 kronor, varav skall i de fall, då gratifikation tillerkänts befattningshavare enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 26 september 1918 angående ersättning i vissa fall till sådana befattningshavare i statens tjänst, vilka under år 1918 i sin nämnda egenskap icke kommit i åtnjutande av krigstidstillägg eller krigstidshjälp, utgå extra gratifikation till sådant belopp, som motsvarar det extra krigstidstillägg, vartill befattningshavaren i sådan egenskap för senare hälften av år 1918 varit berättigad, om han ej vid samma års början ägt åtnjuta pension eller därmed jämförligt årligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd pensionsanstalt, efter avdrag dock för beloppet av det extra krigstidstillägg, befattningshavaren för 1918 års senare hälft av statsmedel åtnjuter å nämnda pension eller understöd.

*Departements-
chefen.*

Av vad ovan anförts framgår, att såväl Kungl. Maj:t som riksdagen ansett önskvärt att undanröja den obillighet, som ovannämnda stadgande i § 14 av kungörelsen den 22 mars 1918 angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst innebär. De åtgärder, som för sådant ändamål vidtagits, hava emellertid haft avseende endast på år 1918. Väl kan det med visshet antagas, att då 1919 års riksdag fattar beslut i frågan om krigstidstillägg för samma år, nämnda befattningshavare icke komma att ställas utanför, men det får ej förbises, att intill dess så sker, de komma i en svår ställning. Under det att statens övriga befattningshavare skulle få uppbara förskott i olika former å krigstidstillägget för år 1919, skulle nämligen nu ifrågakvarande befattningshavare i och med 1919 års ingång vara hänvisade till enbart sin lön och sin pension i avbidan på ett blivande riksdagsbeslut. Samma skäl, som föranlett ett beslut om förskottsbetalning åt statens övriga befattningshavare, synes mig tala för ett beslut i enahanda riktning jämväl för nu ifrågakvarande personer.

Kostnaderna för en sådan förskottsbetalning torde kunna bestridas på enahanda sätt som föreslagits beträffande utgifterna för förskott å

krigstidstillägg och extra krigstidstillägg under år 1919 åt andra statens befattningshavare.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

a) att befattningshavare, som i anledning därav att han åtnjuter pension eller därmed jämförligt årligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd pensionsanstalt, är jämlikt stadgandet i § 14 punkt 3 av Kungl. Maj:ts kungörelse den 22 mars 1918 (nr 138) angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst undantagen från åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp enligt nämnda kungörelse, skall under år 1919 äga uppbära förskott å krigstidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda stadgade i fråga om andra befattningshavare i statens tjänst; och

b) att härför erforderliga belopp må utgå

beträffande befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka särskilt anslag för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 icke av sagda års lagtima riksdag beräknats, av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas; samt

beträffande övriga befattningshavare av de medel, som för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919 blivit å 1919 års riksstat särskilt avsatta.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Bengt Arfwidson.